

Dit document is een weergave van de landelijke **examenbespreking vwo** op 22 mei 2024. Een belangrijke opmerking vooraf: dit document vervangt niet het correctievoorschrift van het CvTE. Het biedt alleen houvast bij de correctie van open vragen. Het officiële antwoordmodel van het CvTE dient te allen tijde te worden gevolgd. Eventuele kritiekpunten ten aanzien van het eindexamen kunnen aan het CvTE worden gemeld.

Tijdens de examenbespreking zijn alleen de vragen die discussie opleveren, besproken. Besproken is de redenering die de leerling moet maken om tot een juist antwoord te komen.

De kern van deze handreiking legt uit waaruit het tekstbegrip van de leerling moet blijken. Er zijn antwoorden in het correctievoorschrift die discussie oproepen. De handreiking expliciteert en beredeneert hoe een docent kan bepalen of de leerling laat zien dat hij tekst en vraag heeft begrepen.

Algemene bevindingen examen

LTN is enthousiast over het examen dit jaar. Wij vonden het vernieuwde examen een mooie selectie teksten bieden die allemaal inhoudelijk ook met ons vak te maken hadden. Daarnaast vinden wij de vernieuwde vraagtypes een goede en verfrissende aanvulling van het examen.

Algemene opmerkingen voor correctie

Citeren

Indien een volledige zin moet worden geciteerd, kan ook worden volstaan met een citaat van een volledige (grammaticale) hoofdzin zonder eventuele bijzin (zie antwoordmodel, vraag 8 of vraag 16, tweede bolletje). Een zinsgedeelte of een bijzin is echter geen volledige zin.

Gedachtestreepjes/bolletjes

In deze handreiking wordt verwezen naar gedachtestreepjes en bolletjes in het CV. Gedachtestreepjes worden gebruikt als er meerdere antwoordopties zijn, die niet afzonderlijk tot een punt leiden.

Bolletjes worden gebruikt als een volledig antwoord, dat meer dan één punt oplevert, uit meerdere onderdelen bestaat. Voor elk afzonderlijk bolletje kunnen punten worden gegeven.

Behandeling van de vragen

Vraag 3

Het CV noemt twee antwoordmogelijkheden, gescheiden door het woordje 'of'.

Antwoordmogelijkheid 1 betreft een oorzaak-gevolg-relatie:

- Bolletje 1 gaat over de keuze die bij de jongeren ligt.
- Bolletje 2 moet een opmerking over de kwaliteit bevatten van wat wel of niet wordt gelezen als gevolg van bolletje 1.

Antwoordoptie 2 van bolletje 1 (*De boekenkeuze wordt niet bepaald door richtlijnen/opvoeders/leraren*) kan niet gecombineerd worden met het tweede bolletje van antwoordmogelijkheid 2 (*De overheid zou (juist) opvoeders/leraren deze keuze, etc.*).

Aanvulling bij antwoordmogelijkheid 2:

Het is mogelijk om een antwoord te formuleren waarbij de twee onderdelen uit het CV worden samengevoegd in één formulering. Hierbij moet de leerling duidelijk maken dat de huidige werkwijze wordt afgekeurd (bijvoorbeeld door de vraag (deels) over te nemen), dat jongeren nu zelf de keuze maken en dat ze geen instructie krijgen.

Bij gebruik van de metafoor rondom eten in het antwoord, moet de leerling duidelijk maken dat de metafoor over *boeken* gaat.

Vraag 4

Belangrijk is dat de leerling concrete antwoorden geeft.

- Gedachtestreepje 1 moet een financieel element bevatten (zie alinea 3, 4 en 5). ‘*De overheid moet het promoten*’ volstaat niet.
- Gedachtestreepje 2 draait om kwaliteit. De aanhalingstekens in het antwoordmodel zijn niet essentieel.
- Bij gedachtestreepje 3 moet uit het antwoord blijken dat deskundigen moeten worden ingeschakeld bij het samenstellen van de shortlist.

Omdat ‘onderwijs’ al vermeld wordt in de vraag, is herhaling in het antwoord niet nodig.

Vraag 5

Belangrijk is dat de antwoorden toepasbaar zijn op zowel fastfood als boeken.

- Bolletje 1 moet een kwalificatie van de (Jonge Jury-)boeken bevatten.
- Bolletje 2 moet duidelijk maken dat de (Jonge Jury-)boeken een negatief effect hebben.

Vraag 6

Hier wordt gevraagd om zinsgedeelten te citeren.

Als leerlingen bij de derde optie van onderdeel 1 (*De meisjes lijken geen enkele...*) de hele zin (inclusief ‘*De*’, vóór ‘*meisjes*’) citeren, dient dat fout te worden gerekend, omdat dit dan een hele zin is.

Een zin als ‘*Ze zijn typetjes en hebben steevast één ding gemeen:*’ mag ook beschouwd worden als zinsgedeelte (zie ook de algemene opmerking over citeren in de inleiding van deze handreiking).

Vraag 7

Als antwoord volstaan kenmerken, die niet in een volledige zin hoeven te worden vermeld.

De opsomming ‘*gevoelens, relaties en maatschappelijke verhoudingen*’ dient volledig te worden opgenomen om goedgerekend te kunnen worden. Dit is een regelmatig terugkerend onderdeel in de handreiking.

Vraag 11

Er wordt gevraagd naar twee *kritiekpunten*. De afwijzing hoeft daarom niet expliciet genoemd te worden in het antwoord.

Het valt op dat veel leerlingen 'categoriaal' opschrijven in plaats van 'categoraal'. Inhoudelijk doet dit niets af aan een juist antwoord (Van Dale: '*naar categorieën ingedeeld*'), dus het hoeft zelfs niet aangerekend te worden als taalfout.

Vraag 13

Gevraagd wordt om twee tegenargumenten samen te vatten, dus te veralgemeniseren.

- Bij bolletje 1 zit de kern van het antwoord in het begrip 'schadelijk' (of een synoniem). *Literatuur kan óók/net zo schadelijk zijn* is een juiste weergave. *Net als pulp* staat tussen haakjes, wat impliceert dat de vergelijking tussen tekstfragment 2 en tekst 1 niet noodzakelijk uit het antwoord hoeft te blijken; het noemen van de argumenten is voldoende.
- Bij bolletje 2 gaat het erom dat jongeren hun eigen boeken mogen kiezen/leesplezier mogen beleven aan hun eigen keuzes. Ook synoniemen voor '*Er is niets mis met*' zijn goed. Uit het antwoord van de leerlingen moet blijken dat het om een (vrije) (boek)keuze gaat. Alleen '*vrijheid*' is te algemeen. 'Boeken' hoeven niet expliciet te worden genoemd; de context van de keuze wordt duidelijk uit tekst 1.

Vraag 16

Bij deze vraag kan per bolletje een punt worden verdiend; de deelantwoorden hoeven niet met elkaar in overeenstemming te zijn.

Het citaat moet in ieder geval de hoofdzin bevatten (zie de uitleg in de inleiding over correct citeren in de inleiding van deze handreiking.)

Vraag 17

De antwoorden moeten inhoudelijk juist zijn. Er is geen grammaticale eis gesteld aan de manier waarop de leerlingen de zinnen afmaken. Centraal staat hoe docenten in hun onderwijs omgaan met boeken die stereotypen bevestigen. Dit vraagt om aanvulling van de zinnen met (in ieder geval) een werkwoord, om aan te geven dat de docent iets moet doen.

- Bij bolletje 1 komt een formulering als *bespreken/bespreekbaar maken aan de hand van gerichte leesvragen* overeen met (*kritisch*) *bevragen*.

Bij bolletje 2 vormt '*afschaffen*' in combinatie met '*vervangen door kwalitatieve (jeugd)literatuur*' een goed antwoord, omdat het niet gaat over censuur op kwalitatief mindere boeken, maar alleen over het feit dat ze in het onderwijs vermeden of vervangen worden. Als dit uit het antwoord van de leerling blijkt, kan het worden goedgekeurd.

Vraag 19

Het gaat hier om de tegenstelling tussen literaire gesprekken (verhaalanalyse) versus maatschappelijke onderwerpen.

- Bij bolletje 1 moet de leerling in zijn antwoord duidelijk maken dat het om (het bespreken van) literaire onderwerpen gaat; het begrip 'literatuur' alleen is te algemeen.

Afgaand op de eerdere opties bij bolletje 2 kan worden geconcludeerd dat bij de laatste optie '*gevoelens, relaties en maatschappelijke verhoudingen*' niet per se in combinatie met elkaar genoemd hoeven te worden. Alleen '*maatschappelijke verhoudingen / onderwerpen*' maken de tegenstelling tussen wat bij Nederlands en wat bij maatschappijleer hoort voldoende duidelijk.

Vraag 22

De toevoeging '*nog*' is niet noodzakelijk voor een volledig antwoord. De vraag draait om wat je ziet op het moment waarop je gluurt.

Er wordt gevraagd naar factoren, dat vraagt om een algemene omschrijving en niet om voorbeelden (zie categorie 'niet goed').

Vraag 23

In de antwoorden kan de benaming 'groepen' vervangen worden door een andere omschrijving die duidelijk maakt dat het om gasten/mensen vroeger en nu gaat.

Vraag 24

In het antwoord moet sprake zijn van een tegenstelling. Bij bolletje 2 is een antwoord dat angst voor te weinig efficiëntie aangeeft, ook goed. Dat staat ontspannen in de weg.

Vraag 29

Synoniemen voor '*tot in detail*' kunnen ook worden goedgekeurd.

'*Het boek is geniaal*' mag ook genoteerd worden als '*Het boek is zo geniaal dat een verfilming onmogelijk is*'. Dit antwoord kan alleen een punt krijgen als variant op gedachtestreepje 6. Daarnaast kan dan het antwoord '*Het boek leest als een film*' een punt krijgen bij gedachtestreepje 3. Indien een leerling alleen schrijft '*Het boek is niet te verfilmen*' kan er geen punt worden toegekend, omdat dan de kern over genialiteit van het boek ontbreekt.

Vraag 30

De kern van het argument van Jouk moet zijn dat er meer medische wetenschap is dan hij van tevoren had verwacht/gedacht. Het argument gaat dus over zijn verwachting (of een synoniem) m.b.t. de wetenschap en niet over de wetenschap an sich. Een antwoord als '*omdat er medische wetenschap in voorkomt*' is dus niet goed.

Vraag 31

Synoniemen/andere omschrijvingen voor 'leesbaarheid' zijn ook goed.

Vraag 32

Er wordt gevraagd naar argumenten voor een negatief oordeel, dus niet naar een ander negatief oordeel.

- Streepje 2: 'saaï' is een synoniem voor de genoemde typering van de schrijfstijl.
- Streepje 3: de leerling moet ingaan op wat beide recensies zeggen, dus alleen op religie of de Bijbel in algemene zin. Dat sluit antwoorden die alleen over Jezus gaan, uit. 'Vergelijkingen' is een alternatief voor 'verwijzingen'.
- Streepje 4: ook hier moet de leerling benoemen wat beide recensies zeggen. Als uit het antwoord blijkt dat de recensenten het thema (klonen) niet geslaagd uitgewerkt hebben, dan is het een goede parafrase. Iets als 'beide recensies leveren kritiek op het thema (klonen)' kan dus beloofd worden met een punt.

Vraag 33

Gezien de vele antwoordopties kan het bij de beoordeling helpen te denken in een indeling, bijvoorbeeld:

- Streepje 1, 2 en 3 gaan over taal
 1. idioom / stijl
 2. zinsbouw / stijl
 3. literaire termen/begrippen
- Streepje 4 gaat over argumentatie
- Streepje 5, 6 en 7 gaan over bronnen
 5. hoeveelheid
 6. vindplaats
 7. inhoud
- Streepje 8 gaat over de tekstvorm

Inhoudelijke opmerkingen:

- 1e streepje: het taal- of woordgebruik is van een hoger niveau (jargon). Vanuit de leerling gedacht is 'netter' (of een synoniem) ook goed.
- 2e streepje: moet ingaan op de grammaticaliteit, op de formulering van de zinnen. Een typering als 'lange' zinnen is acceptabel (als je bron 2 en 3 vergelijkt).
- 3e streepje: de leerling moet duidelijk maken dat het gaat om de *inhoudelijke literaire kwaliteit* van het document; het woord 'kennis' hoeft hier niet noodzakelijk te worden toegevoegd.
- 5e streepje: leerlingen kunnen hier ook melding maken van het gebruik van meerdere bronnen.
- 6e streepje: uit het antwoord van de leerling moet blijken dat de persoon die aangehaald wordt, niet zomaar een volwassene is, maar iemand die verstand van zaken heeft.
- 7e streepje: er staat maar één citaat in bron 3; het is acceptabel als leerlingen hier aangeven dat bron 3 diverse voorbeelden uit recensies bevat.

Vraag 35

Er wordt naar drie aspecten gevraagd. Een antwoord mag een oordeel over dit aspect bevatten, zoals 'sobere schrijfstijl' of 'hechte compositie' of 'spannend'. Er wordt immers niet om 'waardevrije aspecten' gevraagd.

Aan deze handreiking werkten mee:

Leden van Levende Talen Nederlands:

*Dorien Brattinga
Lisette Goos
Peter E. Neyssen
Joyce Römken
Marilise Egmond
Karlijn Vincken
Roos Luiten
Irene Jansen*

*Margot van Houwelingen
Oeds van Middelkoop
Alyssa Verhees
Maria van Dormolen
Michiel Zwiars
Inez van Dijk
Saranne Schumers*

Vanwege bestuur Levende Talen Nederlands:

Regina Buijze, Mik Leijssius, Ramon Groenendijk en Robert Chamalaun